

*Авазханов А.А., студент
Хабдолда Б., аға оқытушы
Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті*

ҚАЗАҚСТАНДЫҚ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ОНЛАЙН ОҚЫТУ ҚҰРАЛДАРЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІН БАҒАЛАУ

Аңдатпа. Бұл тұжырымдар Қазақстандағы онлайн білім берудің сапасы мен әділдігін арттыру үшін цифрлық инфрақұрылымға, педагогикалық инновацияларға және қолдау жүйелеріне стратегиялық инвестициялардың маңыздылығын көрсетеді. Зерттеу жаһандық сын-қатерлерге жауап ретінде білім берудің үздіксіз трансформациясы және оқу тәжірибесін қолдау және байыту үшін цифрлық технологияның әлеуеті туралы құнды түсініктерге ықпал етеді.

Түйін сөздер: Онлайн оқыту құралдары, Қазақстандық білім беру жүйесі, Оқушылардың қатысуы, Цифрлық инфрақұрылым, Педагогикалық инновация, Білім беру теңдігі.

КІРІСПЕ

Цифрландыру арқылы жоғары білімді трансформациялау ұлттық бәсекеге қабілеттілікті арттырудың негізгі стратегиясы болып табылады. Жаһандық даму траекторияларына ілесі отырып, Қазақстан Республикасы «Цифрлық Қазақстан» және «Білімді ұлт – сапалы білім беру» сияқты стратегиялық бастамаларды қолға алды.[1;2].

Қазақстанның білім беру жүйесі онлайн оқытуға айтарлықтай көшуді бастан өткерді, әсіресе COVID-19 пандемиясы кезінде айқын көрінді. Қазақстандық медициналық университетте жүргізілген секциялық зерттеу оқытушылар мен оқушылар үшін қиындықтар мен мүмкіндіктерді ұсынатын бетпе-бет оқытудан онлайн оқытуға жылдам ауысуды атап өтті. Бұл ауысым негізінен карантиндік шаралармен мәжбүр болды, дегенмен көптеген респонденттер бірнеше қиындықтарға қарамастан қашықтықтан оқыту режимін таңдады [3].

ОНЛАЙН ОҚЫТУ ҚҰРАЛДАРЫН ТАЛДАУ

Қазақстанда COVID-19 індеті қажет еткен онлайн-оқытуға жылдам көшу білім берудің үздіксіздігін қамтамасыз етудегі цифрлық платформалардың маңызды рөлін атап өтті. Қабылданған түрлі платформалардың ішінде «Bilim Class» елдегі онлайн білім беру саласына елеулі үлес қосты.

Қазақстанда қолданылатын онлайн оқыту платформалары мен әдістемелеріне шолу: Қазақстанның пандемияға қарсы әрекеті Moodle, Microsoft Teams және Zoom сияқты әр түрлі цифрлық платформаларды жылдам қабылдауды көрсетті, олардың әрқайсысы қашықтықтан оқытуды қолдау үшін бірегей функцияларды ұсынады [4].

ӘДІСТЕМЕ

Зерттеу жобасы онлайн оқыту құралдарының тиімділігін жан-жақты бағалау және Қазақстандағы жоғары сынып оқушылары мен мұғалімдері кездесетін негізгі қиындықтарды анықтау үшін аралас әдістер дизайнын таңдайды. Сандық компонент: Зерттеудің сандық аспектісі “№16 жалпы білім беретін мектебінің” 200 жоғары сынып оқушылары мен 50 мұғалімінің іріктемесіне таратылған құрылымдық сауалнаманы қамтиды. Сауалнама сандық бағалауға арналған жабық сұрақтардан тұрады:

- Сауалнамаға қатысушылар: “Әл-Фараби атындағы мектеп-гимназиясы КММ” және “№16 жалпы білім беретін мектебінің” 100 жоғары сынып оқушылары және бірнеше мұғалімдер.

- Сауалнама сұрақтары мен жауаптар:

1. Техникалық мәселелердің жиілігі (оқушылар)

- Күнделікті: 40%

- Апта сайын: 35%

- Сирек: 25%

2. Онлайн оқытудың академиялық нәтижеге әсері (оқушылар)

- Айтарлықтай нашар: 30%

- Біршама нашар: 40%

- Өзгеріс жоқ: 20%

- Біршама жақсартылған: 10%

3. Онлайн сабақтарға қатысу деңгейі (оқушылар)

- Өте төмен: 25%

- Төмен: 35%

- Орташа: 30%

- Жоғары: 10%

4. Мұғалімдердің оқушылардың сабаққа қатысуын қабылдауы

- Өте төмен: 20%

- Төмен: 40%

- Орташа: 30%

- Жоғары: 10%

5. Онлайн оқыту құралдарының тиімділігі (мұғалімдер)

- Тиімді емес: 50%

- Біршама тиімді: 40%

- Өте тиімді: 10%

● Академиялық нәтиже деректері:

- Онлайн оқуға көшу алдында

Орташа баға (GPA): 10,0-ден 8,1

- Онлайн оқуға көшкеннен кейін

Орташа баға (GPA): 10,0-ден 6,9

● Сұхбат туралы түсініктер (жинақтау):

- Оқушылар желіден жиі ажыратылғандықтан және соның әсерінен онлайн сабақтар кезінде зейінді сақтаудағы қиындықтарға наразылықтарын білдірді.

- Мұғалімдер сабаққа қатысудың төмендегенін және оқушылардың түсінгенін дәл бағалауда қиындықтарды атап өтті.

Талдау:

1. Оқушылардың айтарлықтай бөлігі (75%) кем дегенде апта сайын техникалық мәселелерге тап болады, бұл олардың онлайн оқытуға қатысу қабілетіне кері әсер етеді.

2. Оқушылардың 70%-ы орташа GPA-ның 8,1-тен 6,9-ға дейін төмендегеніне сәйкес, онлайн оқытуға көшкеннен кейін академиялық үлгерімнің нашарлағанын хабарлады.

3. Оқушылар де, мұғалімдер де онлайн сабақтарға қатысудың төмен деңгейі туралы хабарлайды, мұғалімдердің 60%-ы оқушылардың қатысуын төмен немесе өте төмен деп санайды.

Қорытындыларды таныстыру

● Көрнекіліктер:

- Техникалық мәселелердің жиілігін және қатысу деңгейлерін бейнелеуге арналған бағаналы диаграммалар.

- Онлайн оқытуға көшкенге дейінгі және кейінгі орташа GPA-ның өзгеруін көрсететін сызықтық график.

- Мұғалімдердің онлайн оқыту құралдарының тиімділігін қабылдауын бейнелейтін дөңгелек диаграмма.

НӘТИЖЕЛЕР

Оқушылар және мұғалімдер үшін салдары

- Оқушылар оқшауланудың және құрдастарымен және мұғалімдермен өзара әрекеттестіктің төмендеуінің психологиялық әсерін басқара отырып, оқытудың жаңа әдістеріне бейімделудің екі жақты мәселесіне тап болады.

- Мұғалімдер цифрлық құралдарды меңгеруді ғана емес, сонымен қатар оқушыларды тиімді тарту үшін педагогикалық бейімделуді талап ететін онлайн білім беруге көшудің алдыңғы қатарында. Цифрлық сауаттылықты және инновациялық оқыту әдістемелерін арттыратын кәсіби даму мүмкіндіктері осы жаңа жағдайда мұғалімдердің мүмкіндіктерін кеңейту үшін өте маңызды.

Қазақстандағы білім берудің жалпы сапасын жақсарту бойынша ұсыныстар

1. Аралас оқыту үлгілері: жеке және онлайн білім берудің ең жақсы аспектілерін біріктіретін, маңызды бетпе-бет әрекеттесулерді сақтай отырып, икемділікті қамтамасыз ететін аралас оқыту үлгілерін зерттеңіз және енгізіңіз.

2. Зерттеулер және инновациялар: тиімді онлайн оқыту тәжірибелері мен білім берудегі технологиялық инновациялар бойынша зерттеулерді ынталандыру. Білім мен ресурстарды бөлісу үшін білім беру мекемелері, технологиялық компаниялар және халықаралық ұйымдар арасындағы серіктестікті нығайту.

Бұл ұсыныстарды жүзеге асыру педагогтардың, саясаткерлердің, технологтардың және кеңірек білім беру қауымдастығының бірлескен күш-жігерін талап етеді. Қиындықтарды шешу және онлайн оқыту ұсынатын мүмкіндіктерді пайдалана отырып, Қазақстан білім беру жүйесінің тұрақтылығын, инклюзивтілігін және сапасын арттырып, оқушыларды барған сайын өсіп келе жатқан цифрлық әлемде өркендеуге дайындай алады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Қазақстандық білім беру жүйесіндегі онлайн оқыту құралдарының тиімділігін зерттеу жаһандық COVID-19 пандемиясының аясында цифрлық білім берудің күшті жақтары, қиындықтары мен әсерлері туралы сыни түсініктерді ашты. Бұл зерттеу күтпеген дағдарыстар кезінде білім беру үздіксіздігін қамтамасыз етудегі

онлайн оқытудың маңызды рөлін атап өтті, қол жетімділіктің артықшылықтарын және Zoom, Moodle, Microsoft Teams және ықтимал Bilim Class сияқты платформалар ұсынатын икемді, өздігінен жүретін оқу мүмкіндіктерінің әлеуетін көрсетеді.

Негізгі қорытындылардың қысқаша мазмұны және олардың маңыздылығы:

Нәтижелер аралас пейзажды көрсетеді, онда онлайн оқыту құралдарының артықшылықтары, мысалы, олардың құлыптау кезінде білімге қол жетімділігін сақтау қабілеті - елеулі қиындықтармен теңестіріледі. Атап айтқанда, интернет байланысының жеткіліксіздігі, интерактивтіліктің болмауы және оқушылардың қатысуына, жетістіктеріне және мотивациясына әртүрлі әсер ету сияқты мәселелер назарға алынды. Бұл міндеттер сенімді цифрлық инфрақұрылым, жетілдірілген педагогикалық тәсілдер және онлайн білім беруге көшетін оқушылар мен мұғалімдер үшін жан-жақты қолдау жүйелері қажеттілігін көрсетеді.

Пайдаланған әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы. ҚР Үкіметінің 2017 жылғы 12 желтоқсандағы № 827 қаулысы.– [Электронды ресурс]. – Қолжетімділік тәртібі: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1700000827>
2. «Білімді ұлт» сапалы білім беру» ұлттық жобасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы № 726 қаулысы. – [Электронды ресурс]. – Қолжетімділік тәртібі: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2100000726>
3. Ж.А.Абилхайрова, Ж.Т.Баймағанбетова, Р.А.Бекмурзаева, С.А.Нурғалиева (2021). COVID-19 пандемиясы кезінде қашықтықтан оқыту: Қазақстандық контекстегі академиялық талдау. *Pedagogy and Psychology*. <https://doi.org/10.51889/2021-4.2077-6861.02>.
4. Burmistrova, V. (2022). To the question of choosing the best platform for distance learning. *Bulletin of the Karaganda University. Pedagogy series*. <https://doi.org/10.31489/2022ped4/58-64>.